מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להסביר את הגורמים לצמיחת תנועת ההשכלה במערב אירופה
- להציג את רעיונותיו ומפעליו של משה מנדלסון
- לדון בשאלת השילוב בין לימודי קודש ללימודי חול

גרסת חנ"מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – משה מנדלסון
2. ג – תרגום התורה לגרמנית עם פירוש
3. א – חקלאות ומלאכה

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – הוא למד פילוסופיה ומדעים אך נשאר שומר מצוות.
2. נכון – רס"ג והרמב"ם עסקו בחוכמות עוד לפני תנועת ההשכלה.
3. לא נכון – המשכילים עודדו מעבר משפת היידיש לשפת המדינה.

חלק ג' – השלמת מושגים

1. הביאור
2. המאסף
3. מדינה

חלק ד' – התאמה

1 – ד (תרגום התורה לגרמנית עם פירוש)
2 – ג (כתב עת בעברית)
3 – ב (אבי תנועת ההשכלה)
4 – א (עודד לימוד מתמטיקה)

חלק ה' – סדר כרונולוגי

1. הולדת משה מנדלסון בדסאו
2. השלמת הביאור והופעת הספר 'ירושלים'
3. תחילת הופעת 'המאסף'
4. פטירת מנדלסון

חלק ו' – הבנה מעמיקה

1. חשש מפגיעה באמונה, וחשש מהתרחקות מהתורה ומהמסורת
2. כתיבת ספרים ועיתונים, הקמת בתי ספר עם לימודי חול, עידוד מעבר למקצועות יצרניים

כרטיס יציאה – מה לחפש

- מפעל: הביאור - תרגום התורה לגרמנית, מטרה: לקרב יהודים לשפת המדינה דרך התורה
- מחיר: התרחקות מהעברית, משמירת המצוות, ואף המרת דת אצל חלק מהמשכילים
- פתחה: שערים להשכלה כללית ולחברה הסובבת; גבתה: התרחקות מהמסורת והיהדות אצל חלקם

טיפים להפעלה:

- ניתן לפתוח בדיון קצר על שאלת 'מדף הספרים' לפני תחילת התרגול
- מומלץ להדגיש את ההבחנה בין גישת מנדלסון לגישות קיצוניות יותר של חלק מממשיכיו
- בחלק הפתוח כדאי לאפשר לתלמידים לדון בזוגות לפני כתיבת התשובה

דף תרגול: תורה וחוכמה – תנועת ההשכלה באירופה

דף התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

במאה ה-18 קמה באירופה תנועת ההשכלה היהודית, ובמרכזה משה מנדלסון שביקש לשלב נאמנות לתורה עם לימודי חוכמה כללית. בדף זה נבחן את רעיונותיו, מפעליו ואת המחיר שגבתה התנועה.

בנק מילים: המאסף | מדינה | הביאור

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי נחשב לאבי תנועת ההשכלה?

א) הרמב"ם ב) משה מנדלסון ג) תיאודור הרצל

2. מה היה 'הביאור'?

א) עיתון ביידיש ב) בית ספר לבנות ג) תרגום התורה לגרמנית עם פירוש

3. לאילו מקצועות עודדו המשכילים לעבור?

א) חקלאות ומלאכה ב) הלוואה בריבית ג) רוכלות

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	משה מנדלסון היה שומר מצוות.	☐	☐
2	גם לפני ההשכלה היו חכמי תורה שעסקו במדעים.	☐	☐
3	המשכילים עודדו לדבר יידיש.	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מושגים

השלימו את המילה החסרה.

1. התרגום של התורה לגרמנית עם פירוש נקרא _____ .

2. כתב העת בעברית שהוציאו ממשיכי מנדלסון נקרא _____ .

3. מנדלסון תמך בהפרדת דת ו_____ .

4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. הביאור	___	**א.** עודד לימוד מתמטיקה
2. המאסף	___	**ב.** אבי תנועת ההשכלה
3. מנדלסון	___	**ג.** כתב עת בעברית
4. הגאון מווילנה	___	**ד.** תרגום התורה לגרמנית עם פירוש

5 חלק ה' – סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	השלמת הביאור והופעת הספר 'ירושלים'
☐	הולדת משה מנדלסון בדסאו
☐	פטירת מנדלסון
☐	תחילת הופעת 'המאסף'

6 חלק ו' – הבנה מעמיקה

ענו בקצרה.

1. ציינו שתי סיבות לכך שלימוד החוכמות לא היה נחלת הכלל בקהילות אירופה.

2. ציינו שלוש דרכי פעולה של המשכילים.

כרטיס יציאה

מה היה מפעלו הגדול של מנדלסון ומה הייתה מטרתו?

ציינו מחיר אחד של תנועת ההשכלה.

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀